

МЕНИДЖМЪНТ И ПУБЛИЧНА КОМУНИКАЦИЯ НА ПРОЕКТ

Доц. г-р Добринка Стойкова, гл. ас. г-р Таня Тодорова

Настоящата публикация представя и анализира проекта BG 2005/017-353.10-01-3.89 “Развитие на мрежа от центрове за продължаващо обучение на библиотекари – организатори, обслужващи малките общини”. Той бе изпълнен от колектив от преподаватели от Специализираното висше училище по библиотекознание и информационни технологии (СВУБИТ) съвместно с експерти от партньорски организации – Асоциацията на университетските библиотеки (АУБ) и Сдружението на софийските народни читалища.

Проектът бе спечелен в конкурс „Развитие на човешките ресурси и насърчаване на заетостта” (фаза 2) и реализиран по схемата за безвъзмездна помощ на програма „ФАР” на ЕС „Икономическо и социално сближаване”, с ръководител проф. д.ик.н. Стоян Денчев. Периодът за изпълнение бе 12 месеца (1.06.2008 – 1.06.2009 г.).

Концепция

Основната цел на проекта бе да допринесе за практическото и качествено приложение на професионалната квалификация на активно търсещи работа лица в новия контекст на членството на България в ЕС, при съблюдаване на съответствието между придобитата квалификация и изискванията на националния и европейския трудов пазар. Това се постига посредством:

- **развитие на мрежа от центрове за продължаващо обучение на възрастни**, разположени в близост до местните общини и съобразени с възникналите потребности на гражданите за търсене на работа и информация, отнасящи се до новата ситуация в България;

- **използване на съществуващата инфраструктура**, възможностите за работа, капацитета на покриващата цялата страна мрежа от читалища,

които съчетават в себе си публична библиотека, образователен и културно – обществен център;

- **организиране на продължаващо обучение** от СВУБИТ съвместно с Асоциацията на университетските библиотеки.

Важна задача на проекта бе да създаде нови възможности за осъвременяване на знанията на лица, които желаят да се реализират като библиотекари-организатори в малки населени места, така че те да са в състояние да осигурят на жителите на тези селища равноправен достъп до традиционни и/или електронни информационни услуги. В съответствие със заглавието на проекта, усилията бяха насочени към установяване на мрежа от центрове за продължаващо обучение, в които да се подготвят библиотекари-организатори. За да се изпълни основната цел на проекта, бе извършен анализ на ситуацията в България в периода на присъединяването ни към Европейския съюз, както и на съществуващото в момента състояние на обслужването в читалищата в малките населени места и на възможностите за подобряването му чрез организиране на курсове за преквалификация.

Една от основните цели на предвижданото обучение бе библиотекарите-организатори да усвоят умения да презентират историята, настоящето и традициите на региона, да представят колекциите на библиотеката, както и дейностите и проявите на читалището. Българските читалища поддържат жива народната традиция чрез организиране на многобройни певчески и танцови групи за автентичен фолклор. Същевременно в момента те не са в състояние да направят известни техните постижения извън рамките на отделното селище или регион. Това поставя на преден план необходимостта да се обучат работещите в читалищата на допълнителни умения,

за да могат те да представят атрактивно местното културно и историческо наследство. Важно е в бъдеще те да могат да подготвят и издаването на неголеми по обем печатни информационни материали. В рамките на обучението се изучават и техники, които да позволят представянето на идеи в електронен вид под формата на блогове или съобщения на уеб-страниците на читалищата.

Друга тенденция е възможността за мобилност на трудовия пазар както в рамките на България, така и в цяла Европа. Това предопределя желанието да намерят ново работно място да придобият съответните познания, за да могат да отговорят на изискванията на трудовия пазар у нас и в Европа. Необходима предпоставка за това е свободният достъп до информация, дори и в най-малкото населено място в страната. Установено бе, че е много важно във всички общини на България да може да се получи практическо знание за страните от ЕС, за възможностите и за необходимите умения да се живее и работи там ефективно. Освен информация за налични работни места, са необходими и умения за кандидатстване за работа както в ЕС, така и у нас.

Стремешът на Европа е да се превърне в общество на знание чрез непрекъснато обучение през целия живот. Националната политика на България също е насочена към продължаващото обучение и към изграждането на информационно общество. Това налага акцентът да се постави върху ефективното използване на информационните технологии в процеса на учене и преподаване, както и във всекидневния живот на гражданите. Същевременно не може да не бъде забелязано, че големи групи от възрастното население, особено жители на малки градове и села, не са в състояние да използват електронни източници, за да намерят информация, свързана с разрешаване на проблеми, възникнали в ежедневието им живот, за които съществуват електронни услуги и/или информация.

Установено бе, че жителите на големите градове и онези на малките населени места нямат равен достъп до електронна информация. Ето защо в този проект си поставихме за цел да обучим библиотечарите-организатори, които след това да подпомагат гражданите от малките селища да придобият умения за търсене на информация.

Освен това, работещите в момента в някои селски библиотеки като библиотекарите или читалищни секретари на половин щат ще могат да преминават на пълно работно време, поради поемането на нови обществени дейности. Накрая, но не на последно място, се очаква библиотечарите-организатори да

станат медиатори между местната власт, неправителствените организации и гражданите. Това ще доведе до преобразуване на читалищата в обществени информационни центрове със свободен и равен достъп до информация за всички граждани, независимо от тяхното местоживее, религия, възраст и етнос.

Като **конкретни цели на проекта** бяха набелязани няколко основни дейности:

- създаване и развитие на мрежа от центрове за обучение на възрастни – в София-град, Елхово, Дряново и Дулово;
- създаване на учебен план и програми;
- обучение на 50 лица от гореизброените общини като библиотечар-организатори;
- издаване на три сборника и публикации в пресата;
- изработването на уебсайт на проекта.

Постижения

За целите на проекта бяха избрани три малки общини, разположени в различни региони на България. Това са – Дулово (Силистренско), Елхово (Ямболско) и Дряново (Габровско). В читалищата на тези общини се оборудваха учебни зали и бяха обучени групи от по десет курсисти. С други две групи курсисти обученията се проведоха в СВУБИТ, София в Центъра за продължаващо обучение. Целевите групи, заложили в проекта, бяха: съкратени учители до 50-годишна възраст и безработни младежи до 29-годишна възраст. Включени бяха и регистрирани в Бюрата по труда, в групата на активно търсещите работа лица, библиотечари в общините Дряново и Елхово. Всички курсисти бяха подбрани след интервю, в което беше преценена тяхната мотивация за обучение и желание за работа в читалище след приключването на учебния процес.

Разработената учебна програма (11 учебни дисциплини и практика), издадените учебни пособия (3 сборника и други материали) и провежданото обучение за “библиотечари-организатори” целяха завършилите курсисти да могат да предоставят на жителите на малките общини следните услуги:

- консултации по информационна грамотност;
- изграждане на умения за търсене на работа и информация за преквалификация;
- предоставяне на достъп до традиционни и електронни библиотечно-информационни услуги, свързани с разрешаване на ежедневните информационни нужди на гражданите;
- осигуряване на адаптирани информационни услуги за хора в неравностойно положение;

- информационно посредничество между гражданите и местните власти;
- осигуряване на полезна информация и съвети относно ЕС, условията за живеене и работа в страните на ЕС;
- популяризиране на историческите, културните и туристическите забележителности на населеното място, както и на автентичния фолклор и самодейно творчество в контекста на нарасналия интерес на ЕС към културното многообразие и културно-историческото наследство на отделните европейски страни;
- други.

При разработване на програмите за обучение бяха взети предвид не само общите насоки за изграждане на необходими умения, а там където беше възможно и някои специфични особености на съответните региони. Например в община Дулово (Силистренско) има голям брой неграмотни жители, което наложи при формулировката на задачите за самостоятелна работа да се наблегне повече, отколкото в другите групи, на проблеми на образованието. Установено бе, че в тази община само единици знаят как да кандидатстват за проекти и как да достигат до информация за тези възможности. Както Дулово, така и Елхово имат подчертано селскостопански облик, макар и да се отличават по отглежданите в тях култури. Жителите и на двете общини имат потребност от информация за инициативи на правителството и на Европейския съюз, отнасящи се до подпомагане на селскостопанските дейности.

Освен това Дряново и Дулово са екологично чисти региони. В тези общини има и интересно местно културно и историческо наследство. Следователно, необходимо е да се създадат екологични и културни маршрути за посетителите в тези населени места.

Специфичното в община Елхово е наличието на 350 английски семейства, които са закупили там своя втори дом и прекарват голяма част от годината в България. Те проявяват интерес към българските обичаи и традиции, посещават читалището и неговата библиотека. За приобщаването на тази група към живота на общината явно е, че основна роля играе читалището.

Всички очертани по-горе специфики на населените места и региони бяха съобразени при подготовката на учебните материали и при провеждането на учебния процес.

Важен акцент при практическото обучение на курсистите бе да се изградят познания за търсене и намиране на нови работни места, да се запознаят с

подготовката за интервю за работа, да го полагат успешно, както и да откриват възможности за преквалификация. Впоследствие тези умения се използват и за консултиране на гражданите на общината.

В резултат от този анализ беше създаден учебният план за „библиотекари-организатори”, който включва 11 учебни дисциплини. Обучението завършва с практика и изпит.

Дисциплината „Мениджмънт и организация на дейностите в читалището” има въвеждащ характер. Чрез нея курсистите получават основни знания, които са им необходими за успешно сътрудничество с читалищното настоятелство, както и такива, които са полезни за правилното управление на дейностите и на финансите в читалището. Тези знания се конкретизират с наученото по дисциплините: организация на справочно-библотечни и обществено-информационни услуги; организация на дейности, свързани с опазване и представяне на местното културно-историческо наследство; съвременен маркетинг за библиотекари; проект-мениджмънт; публичната библиотека и е-правителство; адаптирани услуги за хора в неравностойно положение. Всяка от тези дисциплини е изградена на модулен принцип като информацията, получавана в една от тях, след това се допълва и надгражда от друга. Знанията относно възможностите за допълнително финансиране на дейностите в читалището се конкретизират от получените в курса по „проект мениджмънт” с модули: как да намерим информация за проекти; основни етапи при писането на проекти; подготовка на финансовата част на проекта и т.н.

Останалите три дисциплини имат важен спомагателен характер. Това са знанията и практическите умения по приложен софтуер, информационни технологии за библиотекари и въведение в промоционални техники. Без овладяването им, съвременният библиотекар-организатор не би могъл да: издирва информация в интернет, извършва справки от електронни източници, организира обществено-информационен център, подпомага гражданите да открият свободни работни места, курсове за преквалификация и много други полезни и практически сведения.

Налага се обобщението, че за съвременната организация на дейностите в читалищата, дори и в малките населени места, са необходими разнообразни знания и практически умения. Трябва да се има предвид и, че често именно в селските читалищни библиотеки всички мислими дейности се изпълняват от едно-единствено лице, при това с ограничени финансови ресурси. От друга страна,

отдалечеността на голяма част от тези читалища от по-големите градове наложи да се помисли за акцентирание върху възможностите на електронните ресурси, които са по-евтини, по-бързи и по-често се обновяват.

За да се справим с овладяването на разнообразния като тематика и огромен като обем материал от страна на курсистите, беше замислена и създадена специална организация на учебния процес. Тя включваше закупуване и използване на компютърна техника, мултимедийни проектори, лаптопи. Беше извършена подготовка, отпечатване и раздаване на тезиси на лекциите и на заданията за практически упражнения.

В края на обучението на всеки курсист бе възложено да си избере една тема, по която самостоятелно да издирва и да систематизира полезна и практична информация. За целта той има възможност да я избере от примерен списък с теми или да измисли нова. За второто задание курсистите се разделят на групи по двама или по трима. Те правят анализ на местните условия и предлагат нова услуга (за група от граждани – с посочване на тяхната възраст и/или професия). При една от двете задачи е желателно да се направи power point presentation и промоция пред преподавателя и групата.

Трябва да се отбележи, че всички курсисти се справиха отлично с възложените им задачи. Налице са интересни и разнообразни по тематика готови продукти, които могат да се публикуват в традиционен или в електронен вид и да се използват в работата на читалищата. Изпълнените задачи могат да се обособят в няколко тематични групи. Голяма част от тях се отнасят до представяне на местата, където живеят или са живели курсистите и на тяхното културно-историческо наследство: биоразнообразие, природни забележителности, възможности за посещение, фолклорни обичаи и традиции. Такива са например презентациите: „Моят роден край” – за село Лесидрен, „Белоградчишките скали – митове, легенди, природна забележителност”, „Витоша – фауна и флора”, „Рилският манастир”, „Боянската църква”, „Български световноизвестни забележителности под закрилата на ЮНЕСКО” и много други.

Издателска дейност

Специално внимание заслужават издадените по проекта три сборника с теоретични и практически материали по теми и проблеми, свързани с обучението на библиотекарите-организатори.

Първият от тях е озаглавен „Добри библиотечни практики”. В него са представени разнообразни по тематика статии в помощ на обучението по дисциплините: организация на справочно-библиотечни

и обществено-информационни услуги, адаптирани услуги за хора с увреждания, организация на работата в библиотеката.

В началото на сборника са въведени основните изисквания, необходими за превръщането на читалището и на неговата библиотека в търсен обществено-информационен и комуникационен център. Теорията по въпроса е допълнена с многобройни приложения, в които е представена практиката на читалищни и/или регионални и университетски библиотеки. Сред тях са например идеи, свързани с провеждане на библиотечни уроци, с издирване на полезна и практична информация в интернет, с организиране на клубове по интереси в читалището и много други.

Вторият сборник е озаглавен „Връзки с обществеността и промоционални техники”. В него са публикувани материали, свързани с маркетинга на библиотечно-информационните услуги; обучението на потребителите за работа с електронен каталог; участието на обществените библиотеки в реализацията на електронното правителство; приложението на промоционалните техники и връзки с обществеността. И в този сборник има редица интересни приложения, които илюстрират идеи в основните материали.

Третото издание е озаглавено „Наръчник по информационна компетентност”. В него са поместени материали, свързани с използването на информационни технологии в библиотеките, с възможностите за издирване на информация в интернет, с приложния софтуер и е споделен опит по организиране на библиотечен уебсайт. Към статиите има повече от десет приложения.

Публична комуникация и визуализация

Комуникационната стратегия на проекта е разработена от д-р Таня Тодорова – PR на проекта, в съответствие с “Насоките на ЕС за визуална идентификация/EuropeAid”. Тя съпътстваше всички етапи от осъществяването на проекта “Развитие на мрежа от центрове за продължаващо обучение на библиотекарите – организатори, обслужващи малките общини” и включваше не по-малко от 3 комуникационни средства, материали и мероприятия, съобразно спецификата на изпълняваните дейности и на очакваните резултати. Комуникационната стратегия имаше своето визуално, вербално, събитийно и контекстно измерение.

Визуален аспект – според изискванията на “Насоките на ЕС за визуална идентификация при външни действия” се съблюдаваше визуалната идентификация на ЕС и в същото време се постигна визия на проекта, която го прави разпознаваем и уникален. Основен PR-инструментарий: собствен

уебсайт на проекта; подстраници на проекта в сайта на СВУБИТ и на АУБ; брошура, постер; специално оформление на изданията по проекта и на учебните материали, на административните доклади, на текущата кореспонденция и т.н.

Уебсайтът на проекта: <http://llc.svubit.org/> е основно постижение в PR-стратегията на проекта и платформа за бъдещо развитие.

Поддържа се **снимков архив на проекта**, който проследява цялостното изпълнение на дейностите по проекта и документира неговото успешно развитие.

Вербален аспект – контакти с медиите, интервюта, публикации, прес-лист и други. Поддържа се архив „Медийно отразяване“. Разпространени са 3 прессъобщения в различните етапи от развитието на проектните дейности. Публикувани са 12 статии в централния и в местния печат както от екипа на проекта (3 материала), така и от журналисти (9 материала). Значимо е отразяването и в електронните медии – 3 излъчвания в новини и репортажи по регионалните телевизии и 4 интервюта и репортажи в новини и предавания на Българското национално радио и на регионални радио-станции. В Интернет-новини и сайтове има още 5 съобщения.

Събитийен аспект – Официално връчване на удостоверенията на успешно завършилите курсисти в Дряново, Дулово, Елхово и София; организиране на семинар за представяне и популяризиране на постиженията на проекта и за разпространение на резултатите сред читалищната общност в град София.

Контекстен аспект – информирание и популяризиране за целите и ефекта от проекта в различни други форми на текущата дейност на Специализираното висше училище по библиотекознание и информационни технологии, на Асоциацията на университетските библиотеки и на Сдружението на софийските народни читалища като: конференции, семинари, изложби, чествания и други.

Изпълнението на Комуникационната стратегия доведе до осъществяването на заложените цели: да се постигне широка обществена информираност за задачите на проекта и за неговата обществена значимост; да се осигури писмена и визуална идентификация на подкрепата на Европейския съюз за реализацията на проекта; да се популяризират насоките и целите на програмата “Развитие на човешките ресурси и насърчаване на заетостта” (фаза 2), реализирана в рамките на програма ФАР на ЕС “Икономическо и социално сближаване”; да се информира обществото за постигнатите резултати и въздействия на проекта и да се стимулира тяхното мултиплициране; да се създаде необходимата нагласа и да се привлекат партньори за бъдещо развитие на проектните идеи.

Общата и единодушна оценка на екипа, на бенефициентите и партньорите по проекта е, че проектът BG 2005/017-353.10-01-3.89 “Развитие на мрежа от центрове за продължаващо обучение на библиотекари – организатори, обслужващи малките общини” е изпълнен много успешно и с многопосочни положителни резултати. Натрупан е ползотворен опит и постижения, които ще се надграждат и използват в бъдеще.

Част от курсистите в Дряново, Дулово и Елхово вече прилагат на практика наученото в работата на читалищните библиотеки. Друга част от курсистите, които са от целевата група на съкратените учители, вече работят като преподаватели и използват знанията си в процеса на обучение на учениците.

Обобщено, постигнати са следните резултати и въздействие:

- Разработена е учебна програма (11 учебни дисциплини и практика).
- Акумулирани са учебни материали (лекции, презентации, списъци с препоръчителна литература и др.).
- Апробирано е успешно обучение за „библиотекар-организатор“.
- Осъществено е творческо сътрудничество в преподавателския екип.
- Издадени са учебни пособия (3 сборника в тираж по 300 броя).
- Проведено е обучение за “библиотекари-организатори” на 50 души. Успешно завършили 49 курсисти (1 напуснал, поради намиране на постоянно работно място). Сред завършилите курсисти има 2 души с увреждания; съотношението жени – мъже е 48:1.
- По проекта с необходимия хардуер и софтуер са оборудвани учебни зали в СВУБИТ (София), Елхово и Дулово, (в Дряново е доставен скенер), както е комплектувана и малка колекция от образователни материали, полезна литература и канцеларски материали.
- Осъществена е Комуникационна стратегия и е постигната визуализация и популяризиране на проекта.
- Издадена е рекламна брошура (250 бр. тираж) и постер за проекта (80 бр. тираж).
- Осъществени са 12 публикации, 3 излъчвания в новини и репортажи на телевизии и 4 излъчвания на интервюта и новини по радиостанции; поддържани са новини в 5 уебсайта.
- Създаден е собствен сайт на проекта <http://llc.svubit.org/> – платформа за неговото развитие в бъдеще.
- Постиганията от проекта са разпространени и сред мрежата от читалища в София на семинар,

организиран съвместно със Сдружението на софийските народни читалища.

- Разработени са Бизнес-стратегия и Заключение изследване по проекта, които дават основата за неговата устойчивост и продължаване в бъдеще;

- Постигнато е отлично взаимодействие между СВУБИТ и партньорите от Асоциацията на университетските библиотеки и Сдружението на софийските народни читалища. Ползотворно сътрудничество и с читалищата в Дулово, Дряново и Елхово.

- Проучена и подготвена е документация за отправяне на предложение до НАПОО за включване на “библиотекар-организатор” в “Списъка на професиите за професионално образование и обучение”, когато законовата и нормативната база позволят да се пристъпи към това начинание.

- Проектът утвърждава Специализираното висше училище по библиотекознание и информационни технологии (СВУБИТ) като образователна институция, която се стреми да прилага модерните форми за обучение през целия живот (Lifelong Learning) в съответствие с европейските добри практики.

В заключение може да се обобщи, че предлаганото от проекта обучение за „библиотекари-организатори”, обслужващи малките общини – отговаря на реалните нужди от такива специалисти както в обхванатите общини, така и на територията на страната. Основание за това твърдение е и осъществено първоначално маркетингово проучване в рамките на София-град за интереса към обучението за „библиотекар-организатор“ сред членовете на Сдружението на софийските народни читалища. Процесът на популяризиране на постиженията на проекта продължава и са налице запитвания от различни градове и села.

Основен инструмент за непрекъсната комуникация и за разгласяване на възможностите е сайтът на проекта: <http://llc.svubit.org/>. В него е публикувана разнообразна информация и документация, представени са учебната програма, преподавателите и възможностите за контакт и обучение. Оттук нататък инициативата е на работещите в българските читалища в малките населени места, които според нас имат необходимост да бъдат обучени да работят по-ефективно в новите условия.

ЛИТЕРАТУРА

Връзки с обществеността и промоционални техники. Сборник. Съставител Иванка Янкова. София, WINI – 1837, 2009. 121 с. ISBN 978-954-9437-07-2

Добри библиотечни практики. Сборник. Съставител Тая Тодорова. София, WINI – 1837, 2009. 275 с. ISBN 978-954-9437-09-6

Наръчник по информационна компетентност. Съставител Иванка Павлова. София, WINI – 1837, 2009. 150 с. ISBN 978-954-9437-08-9

НОВ ПОЕТИЧЕН СБОРНИК НА ПЕТЪР ПАРИЖКОВ

Издавателство „Симел Прес“ – София, публикува поетичния сборник на покойния ни колега и приятел доц. д-р Петър Парижков (1944–2007) с интригуващото заглавие „Пияни от оптимизъм”. Редактор на изданието е д-р Любомира Парижкова, дъщеря на поета и преподавател в СВУБИТ, която е извършила и съставителството на книгата, открила е заедно с майка си и сестра си в родната му къща в свищовското село Алеково и непубликувани стихове, включени в настоящото издание.

„Пияни от оптимизъм” е отлично композирана поетична книга. Съдържа предговор от поета Матей Шопкин и поетичните цикли „Безсъници”, „Мечтание”, „Пияни от оптимизъм”, „Любов”, „Родина” и „Южна граница”, отделени с подходящи и находчиви орнаментни символи. Корицата е многоцветна, с ефектна и вписваща се в поетичния изказ идея, а анотацията на гърба дава кратки сведения за автора с най-значимото от творчеството му, съпроводена със снимка на поета. На титлата центрирано е разположен екслибрис на автора.

В предговора към ”Пияни от оптимизъм” Матей Шопкин пише: „Бързам да кажа – това са силни, изстрадали, талантливи творби, създавани през различни години, при различни обстоятелства. Поетът живее с надеждите, мечтите и тревогите на нашето трудно, сложно и противоречиво време... Гражданинът и поетът Петър Парижков се сливат в единна, неделима слив. И се извисяват над всички сиви и дребни неща, които битуват и в живота ни, и в българската поезия... Тези стихове са съкровен израз на искрена любов и към Земята, и към нашия днешен и утрешен ден.”

Усеждането за вечност, достолепност, чувството за принадлежност към земя и отечество, вплитането на мотиви от изживени чувства, от обикновени земни радости до космично вглеждане във великата природа ражда оптимизма на откривател на един свой свят – мечтан, красив и непреходен. И ето, пред нас е не само онзи взискателен доцент, ръководител на катедра, създател на издателството на СВУБИТ и радетел за организирането на научни конференции – в тази нова книга си припомняме за щедрия на хуманност, топлота и същевременно духовна възвишеност човек, който и сега огнякъде ни наблюдава и се усмихва – с онази широка и чистосърдечна усмивка, на която са способни само големите и чисти хора на духа!

Издател

